

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (SOU 2025:64) LI2025/01164

Er beteckning: LI2025/01164

Sammanfattning

Länsstyrelsen avstyrker utredningens huvudsakliga förslag.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag att kontrollerna inom livsmedelskedjan ska hanteras och bedömas på ett likartat sätt oavsett var i landet de aktuella aktörerna har sina företag. Vi ser också att det är nödvändigt att fortsätta arbetet med att effektivisera kontrollarbetet, se över finansieringsläget och säkerställa likabehandling av livsmedelsaktörerna samt öka förtroendet för kontrollsystemet. I arbetet med att få aktörerna att se myndigheterna som en viktig del i konkurrens- och förtroendehänseende behöver också möjligheterna för kontrollmyndigheterna att ge mer råd och stöd ses över.

Länsstyrelsen instämmer inte i att ett genomförande av utredningens förslag i alla lägen kommer att bidra till en förenkling för aktörerna när det gäller att minska antalet kontrollmyndigheter de har att förhålla sig till. För till exempel primärproducenter kan antalet kontrollmyndigheter komma att bli fler än i dagsläget då de förutom Livsmedelsverket som utför livsmedelskontroll fortsatt kan få kontroll av kommunen (miljöskydd), länsstyrelsen (grundvillkor, djurskydd, smittskydd, läkemedelshantering) och Jordbruksverket (växtskydd, foder och ABP). Förslaget riskerar därmed att motarbeta syftet att företagen får en enklare kontrollkedja och en mer samordnad kontroll.

Länsstyrelsens breda uppdrag inom beredskapsområdet innebär ett stort behov av kompetens inom hela livsmedelskedjan då olika typer av händelser riskerar att påverka samhällsviktig verksamhet inom

sektorn livsmedelsförsörjning. Om utredningens förslag genomförs riskerar länsstyrelserna att tappa kunskap och kompetens inom sektorn som är viktig för beredskapsarbetet.

Länsstyrelsen förordar därför i stället att verksamhet förs över till länsstyrelserna för att på så sätt stärka rollen som tillsynsmyndighet och statens regionala företrädare. Det skulle skapa bättre tillväxtförutsättningar för företagen och stärka vår beredskapsförmåga.

En samlad kontrollorganisation inom livsmedelskedjan

Nedan följer Länsstyrelsens synpunkter på utredningens förslag.

Kap. 17 Förändring av kommunalt kontrollansvar för livsmedel

Länsstyrelsen håller med utredningen i flertalet av de bedömningar som gjorts gällande förändringar i det kommunala kontrollansvaret i livsmedelskedjan och lämnar dessa utan kommentar.

17.4.3 Den kommunala livsmedelskontrollen flyttas över till länsstyrelserna

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att samla kontrollarbetet inom livsmedelskedjan till ett färre antal myndigheter och delar uppfattningen att finns fördelar med ett statligt kontrollansvar. Förslaget att samla all kontroll till de två centrala statliga myndigheterna innebär att det behöver inrättas regionala kontor för att det ska fungera både ur ett personalperspektiv och för att bibehålla kunskap om, och närhet till företagen. Förslaget innebär att det inrättas ett parallellt system till de redan befintliga regionala statliga myndigheter som länsstyrelserna utgör.

Den analys som utredningen presenterar avseende länsstyrelsernas möjlighet att ta över den kommunala livsmedelskontrollen anser Länsstyrelsen vara alltför grund. Utredningen har alltför lätt avfärdat länsstyrelsernas förmåga att som regional myndighet ta över den kommunala kontrollen. Länsstyrelsen anser att det finns fördelar med att inte samma myndighet utför kontroller samtidigt som den ska vara vägledande och ha ett företagsfokus. Då länsstyrelserna i dagsläget har ett uppdrag att ge råd och stöd till kommunerna och

det redan finns en upparbetad samverkan och kännedom om kommunerna så kan en övergång för de kommunala livsmedelsinspektörerna till länsstyrelsen upplevas som ett mindre steg att ta än om Livsmedelsverket tar över ansvaret. En övergång till länsstyrelserna kan också bidra till att uppnå utredningens mål om förenkling och enhetlighet, men till en betydligt lägre kostnad och utan att bygga upp en parallell kontrollstruktur i varje län.

Djurskyddskontrollen ska enligt utredningen kvarstå och vara oförändrad i dagsläget, trots att stora delar av den hör till kontrollen i livsmedelskedjan. Dessutom kommer länsstyrelsen fortsatt behöva kompetens för kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen eftersom grundvillkorskontrollerna fortsatt ska utföras av länsstyrelsen. Företag aktiva inom primärproduktionen kommer därmed inte att få färre kontroller eller färre kontrollmyndigheter om primärproduktionskontrollerna flyttas över till Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

Länsstyrelsen anser därför att kontroll av livsmedel- och foder i primärproduktionen ska vara kvar på länsstyrelserna och att den kommunala livsmedelskontrollen förs över till länsstyrelserna. Det skulle innebära att en regional myndighet utför kontroll i länet och på ett effektivt sätt kan samordna kontroller inom olika kontrollområden vilket i sin tur skulle förenkla för de som är föremål för kontrollen.

Finansiering av kontrollen

Gällande finansiering av kontrollverksamheten delar Länsstyrelsen utredningens uppfattning om att den på flera nivåer är underfinansierad. För länsstyrelsernas del saknas finansiella resurser för att uppfylla målen inom primärproduktionskontrollen. Det saknas en analys kring hur kontrollverksamheten i nuvarande organisationsstruktur skulle fungera om den var tillräckligt finansierad. Länsstyrelsen har stor vana av att utföra tillsyn inom många områden och bedömer att man med tillräcklig finansiering kan klara uppdraget som ansvarig regional myndighet vid en överföring av den kommunala livsmedelskontrollen till länsstyrelserna.

En farhåga Länsstyrelsen har är att inte tillräckliga medel tillförs oavsett hur beslutet om omorganisation kommer att se ut. När djurskyddskontrollen flyttades från kommunerna till länsstyrelserna

togs inte höjd för hur mycket kontroll som faktiskt behöver utföras vilket medförde att kontrollverksamheten redan från början var underfinansierad.

Timtaxorna för företagarna skiljer sig åt i landet och bidrar därmed inte till likvärdighet och enhetlighet för verksamheterna när det gäller de avgifter som tas ut för kontrollen. Utredningen konstaterar att om Livsmedelsverket är ansvarig myndighet för all livsmedelskontroll kommer det att innebära en enhetlig taxa. Enligt Länsstyrelsens mening går det att lösa detta även om länsstyrelserna tar över den kommunala kontrollen. Om all kontroll samlas hos statliga myndigheter finns möjlighet delegera till centrala myndigheter att föreskriva om taxornas storlek. Det kan då lösa frågan om en gemensam taxenivå i landet. Exempel på det finns redan då Jordbruksverket föreskriver om storlek på timtaxan för de avgifter som länsstyrelserna tar ut inom djurskyddskontroll och kontroll av seminverksamhet.

Likvärdighet kan uppnås

En av anledningarna till att djurskyddskontrollen flyttades från kommunerna till länsstyrelserna var just bristen på likvärdighet i kontrollen. Länsstyrelserna arbetar sedan många år aktivt med samsyn på nationell nivå inom djurskyddskontrollen. Det har resulterat i flertalet gemensamma riktlinjer och vägledningar. Djurskyddskontrollen är en mycket större verksamhet än kontrollen i primärproduktionen. Det är därför naturligt att mer resurser har lagts på det området vilket har resulterat i att det gemensamma arbetet med primärproduktionen kommit i skymundan. Sedan den nationella kontrollplaneringen för foder och livsmedel i primärproduktionen lanserades har länsstyrelserna i större utsträckning börjat arbeta med samsyn och likriktning inom den kontrollen.

Kap. 18 En centralisering av kontrollen

18.3.3 Kontroll av animaliska biprodukter, ABP

Ansvaret för kontroll inom området är i dag delat av myndigheter på central, regional och lokal nivå och det är ett komplext kontrollområde. Länsstyrelsen har påtalat för Jordbruksverket att det är angeläget att se över riskuttag och kontrollfrekvens för länsstyrelsernas kontroll och att det vore en fördel om man kunde ta

fram ett nationellt kontrolluttag likt det som inrättats på primärproduktionsområdet. Då kontrollområdet inte omfattar så många kontrollobjekt som inom primärproduktionsområdet eller inom livsmedelstillsynen i övrigt så ser Länsstyrelsen att det vore till nytta för området om det sköts av en central myndighet och instämmer i utredningens förslag att Jordbruksverket är lämplig som ansvarig myndighet.

19.1.9 Revisioner

Utredningen föreslår resursförstärkning till Livsmedelsverket för genomförande av vissa arbetsuppgifter som idag är ofinansierade på länsstyrelserna. Det gäller till exempel genomförande av revision av kommunernas livsmedelskontroll som länsstyrelserna utfört utan finansiering sedan 2006. Utredningen föreslår att Livsmedelsverket ska få resurser att utföra revisioner av kommunerna som övergångslösning innan införande av ny organisation, vilket bör underlätta genomförandet. I dagsläget är länsstyrelsernas arbete med revisioner av de kommunala kontrollmyndigheterna pausad då det saknas ett tydligt mandat för länsstyrelserna att utföra dessa samt att arbetet är ofinansierat. Däremot utför Livsmedelsverket och Jordbruksverket revisioner av länsstyrelserna. Om länsstyrelserna tar över den kommunala livsmedelskontrollen kommer revisionerna även att innefatta den del av livsmedelskedjan som nu ligger på kommunal nivå och Sverige får då åter en komplett revisionskedja.

Kap. 20 Informationsutbyte mellan kontrollmyndigheter och behandling av personuppgifter

20.1.4 Behov av att dela information mellan myndigheter

Redan idag finns behovet av regleringar som möjliggör informationsdelning mellan myndigheter för en effektiv offentlig kontroll så detta är ett välkommet förslag oavsett om utredningens förslag genomförs i övriga delar. I dagsläget kan en myndighet neka att dela de uppgifter som är av betydelse för en annan myndighets offentliga kontroll enligt kontrollförordningen.

Livsmedelsförsörjning och beredskapsfrågor

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig myndighet med uppgifter enligt förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap och den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet. Länsstyrelserna har i detta en samordnande roll gentemot kommunerna. Då olika typer av samhällspåverkande händelser riskerar att påverka även livsmedelssektorn och livsmedelsförsörjningen finns ett stort behov av kompetens inom hela livsmedelskedjan. I utredningen "En modell för svensk försörjningsberedskap" (SOU 2023:50) föreslås att länsstyrelserna får en viktig roll att sammanställa och förmedla lokala behov av livsmedel och kritiska insatsvaror, liksom identifiering av primärproducenter, livsmedelsföretag och andra viktiga aktörer i livsmedelskedjan. Det kräver god regional och lokal kännedom om länet och dess aktörer för att upprätthålla en förmåga att snabbt genomföra insatser vid en kris. Det är viktigt att en kris kan hanteras nära och det riskerar att försämrats om viktig kompetens flyttas till central nivå.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor på telefon 010-224 90 00 eller via e-post vastmanland@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 3831-2025 i ämnesraden för e-post.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Johan Sterte medtillförordnad enhetschef Alexandra Røjder som föredragande. I den slutliga handläggningen har också vikarierande länsråd Stefan Renlund medverkat.